

MUUSIKA

ÕPPEAINE EESMÄRGID

Gümnaasiumi muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- väärtustab muusikat kui olulist osa inimkonna kultuurist; teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana;
- osaleb muusikaelus ning kujundab valmisoleku elukestvaks muusikaharrastuseks;
- mõistab ja väärtustab kooriliikumise ning laulupidude sotsiaal-poliitilist olemust ja muusikahariduslikku tähendust;
- rakendab ning arendab musitseerimise kaudu oma teadmisi, muusikalisi võimeid ja oskusi;
- valdab põhiteadmisi ajastute ja maade muusikast ning kultuuride arengust;
- rakendab loovust muusikalises eneseväljenduses;
- oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada ning selle üle arutleda;
- teadvustab ja järgib intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ja kohustusi; kasutab nüüdisaegseid infotehnoloogiahendaid;
- tunnetab muusika potentsiaali ja näeb selle rakendamise võimalusi maailma mõistmise, mõjutamise ja kujundamise vahendina.

LÕIMING TEISTE VALDKONNAPÄDEVUSTE JA AINEVALDKONDADEGA:

Nüüdisaegsele kultuurile on olemuslik interdistsiplinaarsus. Muusika on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisidega. Inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm on oma erinevates avaldumisvormides muusika aines, seega teiste ainevaldkondadega suhestumine on muusika loomulik osa.

Kunstiainete ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi:

- Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine. Paljudes ainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Kunstide kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.
- Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, vorm, rütm, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.
- Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:
 - **Sotsiaalainetest** lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega
 - **emakeelest** ja **võõrkeeltest** lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest

lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis;

- **loodusainetest** lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi;
- **matemaatikast** lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);
- **käsitööst ja tehnoloogiast** lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);
- **kehalisest kasvatuses** lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni musitseerimisel.

HINDAMINE:

Muusikaõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekeht järgneva õppe kujundamisele ning stimuleerib ja motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele.

Hinnatakse õpilase teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi.

Hindamine sisaldab kõiki muusikaõpetuse komponente:

- musitseerimist (laulmist, pillimängu, omaloomingut).
- muusika kuulmist ja muusikaloo tundmist ainekava piires.
- väljendusoskust kirjalikes ja suulistes aruteludes (kirjalikes töödes arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata).
- aktiivsust õppetöös ja -käikudel.

Õpilase aktiivset osalemist erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes/kooris, silmapaistvat esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel arvestatakse õppetegevuse osana koondhindamisel. Õpitulemusi hinnatakse numbriliste hinnetega.

Õpilasi teavitatakse ette, mida ja millal hinnatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

I KURSUS „UUSAEGSE HELIKEELE KUJUNEMINE“

MUSITSEERIMINE JA OMALOOMING

TEEMAD

- Laulmine unisoonis (nais- ja meeshääled), erinevates vokaalkoosseisudes/ koorilaulutundides ka mitmehäälselt.

- Pillimängu rakendus vastavalt PG riistvaralistele võimalustele.
- Rütmilis-meloodilised kaasmängud - ostinaatod. Meloodia loomise baasvõtted.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

Hääleaparaat, vokaalne hingamine, diafragma töö, fraasivedu, laadiline intoneerimine, kooskõla (harmonia) kuulamine.

ARENDATAVAD OSKUSED

Teadlikku häälekasutuse ja loovuse rakendamine läbi erinevate muusikaliste eneseväljenduste. Erinevates vokaalkoosseisudes/ koorilaulutundides arendatakse mitmehäälsel klassikalisel kooslaulu, et kasvatada eesti kooriliikumise ja laulupidude sotsiaalse olemuse ning tähenduse edasikandjaid.

MUUSIKA KUULAMINE JA MUUSIKALUGU

TEEMAD

- Muusika kujunemine ja väljendusvahendid
- Varakristlik periood
- Keskaeg: Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid.
- Renessanss: Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid.
- Barokk: Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid.
- Klassitsism: Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

- Keskaeg: Gregooriuse laul, missa, mitmehäälsuse ja noodikirja kujunemine, rüütlikultuur. Leoninus / Perotinus.
- Renessanss: Polüfoonilise muusika areng, ilmalik laul ja seltskonnamuusika, instrumentaalmuusika, reformatsioon ja muutused kirikumuusikas. Guillaume de Machaut / Giovanni Palestrina / Josquin Deprez / Orlando di Lasso
- Barokk: Õukonnamuusika, ooper, oratoorium, passioon, kontsert, prelüüd ja fuuga. Johann Sebastian Bach / Georg Friedrich Händel
- Klassitsism: Sonaaditsükkel, keelpillikvartett, sümfonia, instrumentaalkontsert, reekviem, klassikaline sümfoniaorkester, ooperi areng. Franz Joseph Haydn / Wolfgang Amadeus Mozart / Ludwig van Beethoven

ARENDATAVAD OSKUSED

Suutlikkus eristada ühehäälsust mitmehäälsusest, homofooniat polüfooniast, tonaalsust atonaalsusest, erinevaid hääleliigi- ja pillitämbreid; toimetulek lihtsama vormianalüüsiga.

Suutlikkus analüüsida muusikateost tema ajastu ja/või kultuuri kontekstis; mõista eri ajastute ja maade muusika arenguprotsesse.

ÕPPEKÄIGUD

TEEMAD

Õppekäigud (s.h. virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse, stuudiosse jm.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

Erinevate kultuuriajastute muusikaelu korraldus; vanamuusika väljendusilmingud; interpret ja publik; autorlus ja autoriõigused.

ARENDAVAD OSKUSED

Ainekava kinnistamine läbi kontserdi- kogemuste, elukestva laia muusikahuvi arendamine; teadlikult ja kriitiliselt mõtleva muusikakuulaja, kontserdikülastaja kujundamine.

ÕPITULEMUSED

Kursuse lõpetaja:

- on omandanud valmisoleku muusikaliseks tegevuseks; osaleb võimaluse korral koolikooris ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes ja kohalikus muusikaelus;
- rakendab oma võimeid ja oskusi muusikalistes tegevustes, kasutades omandatud muusikateoreetilisi teadmisi; oskab kuulata ja arvestada kaaslasiga, väärtustab koostööd;
- on omandanud ülevaate erinevate ajastute üldkultuurilisest taustast ning oskab luua seoseid nii õpitud ajastute kui ka nüüdisaja muusikakultuuriga;
- teab kuulatud muusikanäidete põhjal erinevate ajastute põhilisi tunnusoone, olulisemaid žanreid ja vorme ja oskab neid omavahel võrrelda;
- väljendab kuulatud muusika kohta oma arvamust ning võrdleb, analüüsib ja argumenteerib, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- oskab leida muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest; oskab koostada referaate, kirjutada esseesid, kontserdiarvustusi, uurimistöid muusikast, kasutades nüüdisaegseid infotehnoloogia võimalusi;
- on tutvunud autorikaitse seadustega ning teadvustab intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ja kohustusi;
- on laulupeo traditsiooni austaja ja edasikandja laulja, tantsija, pillimängija või muusikateadliku publikuna; väärtustab ühislaulmist kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni.

II KURSUS „RAHVUSLIKKUS MUUSIKAS“

MUSITSEERIMINE JA OMALOOMING

TEEMAD

- Laulmine unisonis (nais- ja meeshääled), erinevates vokaalkoosseisudes/koorilaulutundides ka mitmehäälselt.
- Pillimängu rakendus vastavalt PG riistvaralistele võimalustele.

- Rütmilis-meloodilised kaasmängud - ostinaatod. Meloodia loomise baasvõtted.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

Hääleaparaat, vokaalne hingamine, diafragma töö, fraasivedu, laadiline intoneerimine, kooskõla (harmoonia) kuulamine.

ARENDATAVAD OSKUSED

Teadlikku häälekasutuse ja loovuse rakendamine läbi erinevate muusikaliste eneseväljenduste.

Erinevates vokaalkoosseisudes/ koorilaulutundides arendatakse mitmehälset klassikalist kooslaulu, et kasvatada eesti kooriliikumise ja laulupidude sotsiaalse olemuse ning tähenduse edasikandjaid.

MUUSIKA KUULAMINE JA MUUSIKALUGU

TEEMAD

- Romantism: Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. XIX saj. rahvusromantismi erinevad koolkonnad. Hilisromantism.
- Eesti algupärase muusika eelperiood. Pärimusmuusika.
- Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemine. Esimesed kutselised heliloojad. Rahvuslikkus muusikas.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

- Romantism: Sotsiaal-poliitilised muutused Euroopas 19. sajandil / Romantismi esteetikast / Romantilise muusika tunnused / Ooper 19. sajandil / Romantismiajastu muusika periodiseering / Heliloojad-romantikud / Romantism kirjanduses ja kunstis / Franz Schubert / Robert Schumann / Johannes Brahms / Ferenc Liszt / Richard Wagner / Hector Berlioz / Georges Bizet / Giuseppe Verdi / Fryderyk Chopin /
- Rahvusromantism: Bedřich Smetana / Antonín Dvořák / Edvard Grieg / Carl Nielsen / Jean Sibelius / Mihhail Glinka / Võimas rühm / Aleksandr Borodin / Modest Mussorgski / Nikolai Rimski-Korsakov / Pjotr Tšaikovski / Gustav Mahler / Richard Strauss
- Pärimusmuusika: Folkloor, regilaulu liigid, rahvapillid, rahvatantsud, uuem rahvalaul, uuemad laulumängud. Ristiusk ja uued kultuuritraditsioonid. Muusikaelu Eestis enne rahvuslikku ärkamisaega. Laulupidude traditsiooni kujunemine. Esimesed eesti professionaalsed heliloojad ja muusikud, esimesed sümfoonilised ja vokaalsümfoonilised suurteosed eesti muusikas. Rahvusliku helikeele kujunemine koorimuusikas, instrumentaalmuusikas ning lavamuusikas.
- Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemine: Ärkamisaeg ja esimesed kutselised heliloojad- A. S.-Kunileid / K. A. Hermann / M. Härma / A. Läte / R. Tobias / A. Kapp / M. Saar / C. Kreek / H. Eller / E. Tubin

ARENDATAVAD OSKUSED

Suutlikkus eristada ühehäälsust mitmehäälsusest, homofooniat polüfoonias, tonaalsust atonaalsusest, erinevaid hääleliigi- ja pillitämbreid; toimetulek lihtsama vormianalüüsiga.

Suutlikkus analüüsida muusikateost tema ajastu ja/või kultuuri kontekstis; mõista eri ajastute ja maade muusika arenguprotsesse.

ÕPPEKÄIGUD

TEEMAD

Õppekäigud (s.h. virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse, stuudiosse jm.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

Erinevate kultuuriajastute muusikaelu korraldus; XIX - XX saj kunstmuusika väljendusilmingud; interpret ja publik; autorlus ja autoriõigused.

ARENDATAVAD OSKUSED

Ainekava kinnistamine läbi kontserdi- kogemuste, elukestva laia muusikahuvi arendamine; teadlikult ja kriitiliselt mõtleva muusikakuulaja, kontserdikülastaja kujundamine.

ÕPITULEMUSED

- on omandanud valmisoleku muusikaliseks tegevuseks; osaleb võimaluse korral koolikooris ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes ja kohalikus muusikaelus;
- rakendab oma võimeid ja oskusi muusikalistes tegevustes, kasutades omandatud muusikateoreetilisi teadmisi; oskab kuulata ja arvestada kaaslast, väärtustab koostööd;
- on omandanud ülevaate erinevate ajastute üldkultuurilisest taustast ning oskab luua seoseid nii õpitud ajastute kui ka nüüdisaja muusikakultuuriga;
- teab kuulatud muusikanäidete põhjal erinevate ajastute põhilisi tunnuseid, olulisemaid žanreid ja vorme ja oskab neid omavahel võrrelda;
- väljendab kuulatud muusika kohta oma arvamust ning võrdleb, analüüsib ja argumenteerib, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- oskab leida muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest; oskab koostada referaate, kirjutada esseesid, kontserdiarvustusi, uurimistöid muusikast, kasutades nüüdisaegseid infotehnoloogia võimalusi;
- on tutvunud autorikaitse seadustega ning teadvustab intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ja kohustusi;
- on laulupeo traditsiooni austaja ja edasikandja laulja, tantsija, pillimängija või muusikateadliku publikuna; väärtustab ühislaulmist kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni.

III KURSUS „20. JA 21. SAJAND MUUSIKA“

MUSITSEERIMINE JA OMALOOMING

TEEMAD

- Laulmine unisoonis (nais- ja meeshääled), erinevates vokaalkoosseisudes/koorilaulutundides ka mitmehäälselt.
- Pillimängu rakendus vastavalt PG riistvaralistele võimalustele.
- Rütmilis-meloodilised kaasmängud - ostinaatod. Meloodia loomise baasvõtted.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

Hääleaparaat, vokaalne hingamine, diafragma töö, fraasivedu, laadiline intoneerimine, kooskõla (harmonia) kuulamine.

ARENDAVAD OSKUSED

Teadlikku häälekasutuse ja loovuse rakendamine läbi erinevate muusikaliste eneseväljenduste.

Erinevates vokaalkoosseisudes/ koorilaulutundides arendatakse mitmehäälsel klassikalist kooslaulu, et kasvatada eesti kooriliikumise ja laulupidude sotsiaalse olemuse ning tähenduse edasikandjaid.

MUUSIKA KUULAMINE JA MUUSIKALUGU

TEEMAD

- Muusika 20. ja 21.sajandil.
- Eesti muusika pärast II maailmasõda. Identiteedihoidjad. Tänapäevase helikeele loojad.
- Džässmuusika.
- Rock- ja popmuusika.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Massikultuur ja kõrgkultuur. Impressionism, ekspressionism, neoklassitsism. Ülevaade 20. sajandi II poole muusikastiilidest ja -suundadest. Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Debussy, Ravel, Stravinski, Schönberg, Orff, Britten, Prokofjev, Šostakovič, Messiaen, Cage, Boulez, Reich, Glass, Gershwin jt.

Muusikaelu Eestis pärast Teist maailmasõda. 20. sajandi II poole muusikasuundade peegeldused eesti koori- ja instrumentaalmuusikas. Uued suunad 21. sajandil. Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: G.Ernesaks, A. Kapp, V.Tormis, E.Tamberg, J. Rääts, L.Sumera, R.Kangro, U.Sisask, A.Pärt, E.-S.Tüür, T.Kõrvits, H.Tulve.

Džässmuusika kultuurilooline taust ja väljendusvahendid. Sümfooniline džäss. Džässmuusika traditsioonid Eestis ja mujal maailmas. Muusikanäited džässmuusikast.

Rock- ja popmuusika kultuurilooline taust ja väljendusvahendid, areng ja tänapäev, muusikaelu ja muusikatööstuse nüüdisaegsed suunad. Muusikanäited rock- ja popmuusikast.

ARENDAVAD OSKUSED

Suutlikkus eristada ühehäälsust mitmehäälsusest, homofooniat polüfoonias, tonaalsust atonaalsusest, erinevaid hääleliigi- ja pillitämbreid.

Suutlikkus analüüsida muusikateost tema ajastu ja/või kultuuri kontekstis; mõista eri ajastute ja maade muusika arenguprotsesse.

ÕPPEKÄIGUD

TEEMAD

Õppekäigud (s.h. virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse, stuudiotesse jm.

PÕHIOSKUSED JA MÕISTED

Erinevate kultuuriajastute muusikaelu korraldus; XIX - XX saj kunstmuusika väljendusilmingud; interpret ja publik; autorlus ja autoriõigused.

ARENDATAVAD OSKUSED

Ainekava kinnistamine läbi kontserdikogemuste, elukestva laia muusikahuvi arendamine; teadlikult ja kriitiliselt mõtleva muusikakuulaja, kontserdikülastaja kujundamine.

ÕPITULEMUSED

- on leidnud võimetepõhise rakenduse koolikooris ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes, võimalusel osaleb piirkondlikus muusikaelus;
- rakendab oma võimeid ja oskusi muusikalistes tegevustes, kasutades omandatud muusikateoreetilisi teadmisi; oskab kuulata ja arvestada kaaslast, väärtustab koostööd;
- on omandanud ülevaate erinevate ajastute üldkultuurilisest taustast ning oskab luua seoseid nii õpitud ajastute kui ka nüüdisaja muusikakultuuriga;
- teab kuulatud muusikanäidete põhjal erinevate ajastute põhilisi kõlalisi tunnusjooni, olulisemaid žanreid ja vorme ning oskab neid omavahel võrrelda;
- suudab teha teadlikke valikuid piirkondliku kontserdielu valimist; kogeb vähemalt üht professionaalse kunstmuusika kontserti kursuse jooksul;
- väljendab kuulatud muusika kohta oma arvamust ning võrdleb, analüüsib ja argumenteerib, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- oskab leida muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest; oskab koostada referaate, kirjutada esseesid, kontserdiarvustusi, uurimistöid muusikast, kasutades nüüdisaegseid infotehnoloogia võimalusi;
- on tutvunud autorikaitse seadustega ning teadvustab intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ja kohustusi;
- on laulupeo traditsiooni austaja ja edasikandja laulja, tantsija, pillimängija või muusikateadliku publikuna; väärtustab ühislaulmist kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni.